

שאל אביר ויגדר

זמני השבת (ת"א):
 כניסת השבת: 18:52
 יציאת השבת: 19:51
 ו' אלול תשע"ב
 גיליון מס' 81

שאלות ותשובות על הפרשה

מאת ר' עזרא מרום

עונג שלבת

"ידינו לא שפכו את הדם הזה"

סוף הפרשה עוסקת במצות "עגלה ערופה". "כי ימצא חלל באדמה...נפל בשדה לא נודע מי הפהו: ויצאו זקניו ושפטיו ומדדו אל הערים אשר סביבת החלל: והיה העיר הקרובה אל החלל ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל: והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל: ... וכל זקני העיר ההוא הקרבים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל: וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו: פפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם:"

מה טעם מצוה זו? מדוע עורפים עגלה וליד נחל איתן? מסביר רש"י "אל נחל איתן - קשה שלא נעבד" ז"א מקום עריפת העגלה הוא מקום ראוי מאד לזריעה כי יש שם הרבה מים ולכן נטישתו בעקבות עריפת העגלה עושה רושם רב. וממשיך רש"י "וערפו...אמר הקב"ה תבוא עגלה בת שנתה שלא עשתה פירות ותערף במקום שאינו עושה פירות, לכפר על הריגתו של זה שלא הניחוהו לעשות פירות" גם העגלה הנערפת שעדיין לא

1. "צדק צדק תרדוף" מדוע כתוב פעמיים צדק?
 א. יש לחפש בית דין ראוי.
 ב. את הצדק צריך להשיג בדרכים צודקות.
 2. "על פי 2 עדים או 3 עדים יומת המת". מה הקושי בפסוק זה?
 אם מספיקים 2 עדים, מיותר להזכיר 3 עדים.
 3. מאיזה פסוק למדים שממתנינים לביצוע גזר דין מוות עד לרגל?
 "וכל העם ישמעו ויראו".
 4. אילו דברים אסור למלך להרבות? ב. מה הרמז לכך?
 א. כסף, סוסים ונשים.
 ב. ראשי תיבות כסא המלך: כסף, סוסים, אישה!
 5. א. מה מספר הנשים המכסימלי שמותר למלך לשאת?
 ב. ממי לומדים דין זה?
 א. 18 נשים. ב. מדוד המלך.
 6. לאיזו מטרה כותב לו המלך 2 ספרי תורה?
 ספר אחד נשאר בבית גנזיו והשני נודד עמו.
 7. אילו חלקים מהבמה שמקריבים נותנים לכהן?
8. מהם שיעורי התרומה לכהן? (רש"י)
 עין יפה = 1/40, עין בינונית = 1/50, עין רעה = 1/60.
 9. "לא ימצא בך מעונן ומכשף". ציין 2 פירושים למושג מעונן?
 א. רבי עקיבא - מנחשים בעונות.
 ב. חכמים - מאחזי עיניים.
 10. "חובר חבר ושואל באוב". על מי מסופר בתנ"ך ששאל באוב?
 שאלו העלה באוב את שמואל.
 11. למה מתייחס הציווי "תמים תהיה עם ה' אלוקיך"?
 שלא לחקור את העתידות.
 12. כיצד נקרא מעמד הר-סיני בפרשתנו?
 יום הקהל.
 13. כמה ערי מקלט היו בסך הכל?
 6 ערים.
 14. "וכי יקום עד חמס". היכן עוד מוזכר בתורה הביטוי חמס?
 "כי מלאה הארץ חמס".
 15. באיזה פסוק בפרשתנו כתובות 5 מילים רצופות כפולות?
 "נפש בנפש, עין בעין, שן בשן, יד ביד, רגל ברגל"

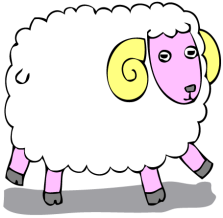
ואומרים "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו". חז"ל בתלמוד בבלי מסבירים שהתביעה מהם היא האחריות על הנעשה בעירם ובאזוריה. ועפ"י הירושלמי, החכמים רואים אחריות על הרוצח, ברור שאם יש רוצח בעירם אז זו כישלונה של המערכת החינוכית שבאחריותם. אך מצד שני עדיין כבית דין היו יכולים למנוע את התדרדרותו ע"י שפיטתו בגין מעשים אחרים. ולכן עצם אמירתם היא, שלא דנו את הרוצח בדין מקל בעבר שהיה עלול לתת לו תמריץ לרצוח. זו הנקודה העיקרית המשותפת במטרת המצווה, הגברת האחריות של מנהיגי הציבור, ומודעות לקדושת חיי האדם. הרב ארי לנדא, אתר כיפה

המליטה ולא נתנה חלב מעורר את תחושות האנשים על ההפסד וההחמצה בהריגתה. מכאן ניתן להבין את טעמה של המצווה, הרוג אשר לא נודע מי הכהו, מבטא זלזול בקדושת ערך חיי האדם. ודבר זה עלול לחלחל בחברה. לכן התורה מצווה אותנו לעסוק עם הדיינים ולמדוד מה היא העיר הקרובה לחלל, כדי להביא ציבור גדול לעקוב אחר הנעשה ומתוך תחושת ההחמצה על העגלה והשדה יבואו לידי תחושה חזקה יותר של ההחמצה האיומה באובדן חיי אדם ומתוך כך יבואו לידי הכרה בקדושת הערך. אך מה תפקיד זקני העיר ומדוע הם רוחצים ידיהם על העגלה

שופטים ושופטים

« מצוות עשה למנות שופטים לדון, ולהעמיד שופטים לכפות ולרדות במקל על מנת להעמיד הדת על פי השופטים, כפי שנאמר: "שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך".
 « השופטים צריכים להיות: אנשי חיל, יראי אלוהים, אנשי אמת ושונאי בצע, והעם מוזהר שלא למנות דיין שאינו הגון.
 « מצווה שלא לרחם על העני בדיון שנאמר "ודל לא תהדר בריבו", כי אין מרחמים בדיון.

לְבַלְתִּי _____ לְבָבוּ מְאֹזְיוֹ, וּלְבַלְתִּי סוּר מִן-הַמִּצְוָה יְמִין וּשְׂמֹאל:
 לֹא תוֹכֵל לָתֵת עָלֶיךָ _____ זְכָרִי, אֲשֶׁר לֹא-אֶזְוֶיךָ הוּא:
 וְאָמַר אֲלֵהֶם _____ יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם קָרְבִּים הַיּוֹם לְמִלְחָמָה:
 מִי-הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַף הַלֵּבָב, _____ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ:
 לֹא- _____ אֶת-עֵצָה לְנַדוֹן עָלָיו גְּרוֹן:



כִּי _____ עַץ הַשִּׁדָּה:
 תִּכְנֵן לָךְ, הַדֶּרֶךְ, וְשִׁלְשֵׁת אֶת- _____ אֶרְצָךְ:
 וַעֲשִׂיתֶם לוֹ, כַּאֲשֶׁר _____ לַעֲשׂוֹת לְאֹזְיוֹ; וּבְעֶרְתְּ הָרֶעַ, מִקֶּרְבְּךָ:

« מצוות עשה לנטות אחר הרוב, שנאמר "אחרי רבים להטות".
 « לאחר שהכריעו, במכניסים את בעלי הדיון, והגדול שבדיינים אומר: איש פלוני אתה זכאי, איש פלוני אתה חייב. ואסור לדיין לגלות סוד הדיונים של בית הדיון, ומי היה מזכה ומי מחייב.
 « דנים דיני נפשות רק בזמן הבית, לפני בית דין הגדול היושבים בלשכת הגזית שבמקדש ולא בחוץ לארץ, וארבעים שנה לפני חורבן הבית שני בטלו דיני נפשות מישראל.

« מצווה שלא לשמוע לאחד מבעלי הדיון כשאין חברו עמו שנאמר "לא תשא שמע שוא".
 « מצווה על הצבור לנהוג כבוד בדיינים.
 « מצוות לא תעשה: שלא לקלל דיינים שנאמר "אלוהים לא תקלל", ופירוש "אלהים" = דיינים.
 « מצווה לשמוע פסק בית דין ושלא להמרות את פיהם, כמו שמצווה לשמוע בית דין הגדול שבירושלים.
 « צריך הדיין שיקדים לדון הדין שבא לפניו תחילה, אבל יש להקדים דין היתום לדין האלמנה, ודין אלמנה לדין ת"ח, ותלמיד חכם לעם הארץ, ואשה לאיש.

יום אחד הגיע זוג אל הרב מדכי אליהו בעת שהיה דיין בבאר שבע, וביקש להתגרש. הבעל טען שאשתו איננה מכבדת אותו מספיק, אבל הרב ראה שאין הדברים נכונים. מה עשה? קרא למזכירת בית הדין וביקש ממנה שתלך לשוק בבאר שבע ותקנה את העגבניות הכי יפות, ומחר בשעת הדיון תשליך את כל העגבניות לחדר בית הדין תוך כדי שתאמר: 'תתבייש לך, אפילו לקנות בשוק אתה לא יודע, איזה סחורה דפוקה אתה קונה', ותצא מהחדר. בדיון הבא עשתה המזכירה כדברי הרב. הרב, בבוסת פנים, השפיל את ראשו, קם והחל לאסוף את העגבניות מהרצפה, תוך כדי שמפטיד ואומר לבעל הדין: 'אשתי, מה לעשות'. אותו אדם, בדאותו איך מתנהגת אשת הרב קם מיד, תפס את אשתו ואמר לה: 'את אישה טובה, בואי'.

המדדש מספר עד כמה נזהר שלמה המלך לשפוט משפט צדק: בכסא המלכות של שלמה המלך היו שש מדרגות שעליהם היה עולה כדי לשבת בשעת המשפט. כאשר היה שלמה המלך עולה על המעלה – המדרגה הראשונה ביום שבו היה עליו לשפוט את עם ישראל היה כרוז עומד ומכריז: "לא תטה משפט", על המעלה השנייה היה מכריז "לא תכיר פנים", על המעלה השלישית "לא תיקח שוחד", וכו'. אפילו החכם מכל אדם, שלמה המלך, הזכיר לעצמו לפני כל משפט להשמר להוציא רק פסק דין של אמת.

« שני דיינים ששונאים זה את זה, אסורים לדון יחד.
 « דיין הנוגע בדבר פסול לדון.

להקדשות, הארות ולקבלת העלון כל יום רביעי באימייל ניתן לפנות ל: ShealAvicha@gmail.com

זכות הלימוד בעלון מוקדשת להצלחת כל ילדי ישראל המתחילים את שנת הלימודים ולרפואתם השלמה והמהירה של חנה בת בתיה בדרה וליאב בן שגית